SEMBOLİZMDEN ARAŞTIRICI YENİ BİR BAKIŞA: FRANSA'NIN SOYKIRIM İDDİALARININ DÖNÜŞÜMÜ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2025 / 30

18.07.2025

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 1 Temmuz 2025'te yayınlanmış İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

Soykırımın Tanınmasında Macron'un Stratejik İkilemi

Macron, tarihsel ve güncel soykırım iddialarına farklı standartlar uygulamaktadır. 1915 "Ermeni Soykırımı" iddiası için Macron, Fransa'nın bu iddiaları tanımasını siyasi kabul yoluyla kurumsallaştırdı. Bu bağlamda, 24 Nisan'ı 2019'da ulusal bir anma günü olarak belirlemiş, inkârın suç sayılmasını onaylamış (2016) ve "tarihle yüzleşmeyi" Fransa'nın ahlaki görevi olarak ifade etmiştir. Bu tutum, iddiaları tarihsel bir gerçek olarak ele almakta, Batılı görüşlerin altını çizmekte ve Fransa'nın Ermeni diasporasına hitap etmektedir.[1]

Öte yandan, Gazze konusunda Macron soykırım nitelendirmesinden kaçınıyor ve bu tür tespitleri siyasetçilerin değil tarihçilerin yapması gerektiğini söylüyor. Bunun yerine, İsrail'in tutumunu "kabul edilemez", "utanç verici" ve "suç" olarak kınarken, ahlaki sınıflandırma yerine ateşkes arabuluculuğu ve şartlı yardım baskısı gibi diplomatik pragmatizme öncelik veriyor. [2]

Bu ikili ayrıştırma, retoriğin ötesinde jeopolitik stratejiye kadar uzanıyor. Ermenistan'da Macron'un tek taraflı tanıması, Fransa'yı 'evrensel hafızanın' koruyucusu olarak konumlandırıyor ve uyum için sembolik siyaseti kullanıyor. Gazze'de ise dikkatli bir üslupla Fransa-İsrail ilişkilerini koruyor. Bu sayede Fransa, soykırım iddialarını onaylamadan İsrail taktiklerini eleştirebiliyor. Bu model kendi içinde tutarlıdır. Macron benzer şekilde Rusya'nın Ukrayna'daki eylemlerini soykırım olarak nitelendirmeyi reddetti ve bu terimi siyasetçilerin değil hukukçuların tanımlaması gerektiğini savundu. [3]

Eleştirmenler bu yaklaşımın seçici bir ahlakçılığı yansıttığını ileri sürüyor. Hatırlanacağı gibi, Macron, Türkiye'nin 1915 olayları için ortak komisyon kurulması çağrılarını gereksiz bularak reddediyor. Gazze/Ukrayna konusunda ise akademisyenleri tercih etmesi, hukuki tutarlılık yerine reel-politiğe öncelik vererek stratejik yaklaşımı benimsediğine işaret ediyor. Türkiye'nin 1915 olaylarına ilişkin kanıta dayalı bir değerlendirme için baskı yapması, Macron'un Ermenistan konusundaki tek taraflı kesinliği ile tezat oluşturuyor ve akademik anlatı ile devlet anlatısı arasındaki üstü örtülü karşıtlığı vurguluyor. [4]

Fransız Devlet Kurumları: Birleşik Doktrin, Farklı Uygulama

Fransa'nın Gazze soykırımı iddialarına ilişkin kurumsal yaklaşımı yasal formalizm ve diplomatik pragmatizme odaklansa da, uygulamada farklılık gösteriyor. Bakanlık, mahkemeler ve yürütme organı soykırım suçlamalarını reddediyor ancak operasyonel olarak ayrışıyor.

Macron'un Dışişleri Bakanı Stéphane Séjourné liderliğindeki Fransa Dışişleri Bakanlığı, soykırım iddialarını "siyasi amaçlar için istismar" olarak açıkça reddetti ve suçlamaların 1948 Soykırım Sözleşmesi kapsamındaki niyet eşiğini karşılaması gerektiğini vurguladı. Duygusal bir dil yerine kanıtlara dayalı titizliğe öncelik veren bu duruş, Macron'un İsrail'i "yüz karası" olarak nitelendirdiği kişisel eleştirileriyle tezat oluşturuyor. Bakanlık ayrıca Fransa'nın Soykırım Sözleşmesi yorumunu Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) sunma sözü vererek kurallara dayalı bir kavramsal yaklaşımı güçlendirdi.[5]

Fransa İsrail'e desteğini insani yardıma uygunluk şartına bağladı -yardım erişiminin kötüleşmesi halinde AB işbirliğinin gözden geçirileceği tehdidinde bulundu- ve aynı zamanda Netanyahu gibi liderlere UCM kovuşturmasından muafiyet tanıdı. Bu ikili yaklaşım reelpolitiği yansıtmaktadır. Bu yaklaşım, kriz arabuluculuğu için diplomatik kanallardan yararlanırken, stratejik ilişkileri yasal hesap verebilirlikten izole etmektir. Türkiye'nin kanıta dayalı, apolitik yargılama çağrıları ise, jeopolitikten ziyade bilimsel tarafsızlığı vurgulamaktadır.[6]

Macron "rezalet" ve "suç" gibi ağır ifadeler kullanırken, kurumsal aktörler ölçülü bir dil benimsemiştir. Dışişleri Bakanlığı ihlalleri hukuki ilkeler ("ayrımcılık, orantılılık") üzerinden çerçevelendirirken, yargı da usule ilişkin tarafsızlığını korumuştur. Bu farklılık şu şekilde bir yapısal bir karşıtlığın altını çizmektedir: Macron'un ahlaki çağrılarına karşı devletin uzlaşmaya dayalı, yasal olarak belirlenmiş pozisyonlara yönelik kurumsal tercihi.

Fransa'nın soykırım etiketlerini reddederken koşullu diplomasi izlemesi, Türkiye'nin akademik ve hukuki yargı sürecine verdiği önemi yansıtıyor. Ancak Ankara'nın Türk-Ermeni Uzlaşma Komisyonu gibi kurumlar aracılığıyla şeffaf bir tarihsel hakemlik için baskı yapması, tartışmalı anlatıların ele alınmasında farklı kurumsal felsefeleri ortaya koyan metodolojik bir zıtlık noktası olmaya devam etmektedir.

AVİM'in Temel Kavramsal Yaklaşımı ve Fransa'nın Yakınsak Yörüngesi

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), soykırım iddialarına ilişkin olarak, BM Soykırım Sözleşmesi'nin bir grubu "yok etme niyetinin" kanıtlanması şartına sıkı sıkıya bağlı kalınmasını talep ederek, siyasi beyanlardan ziyade kanıtlara öncelik veren yasal-akademik bir metodolojiyi savunmaktadır. Osmanlı arşiv analizlerine dayanan bu yaklaşım, 1915 olaylarının sistematik bir imhayı değil, savaş zamanı tehciri içerdiğini öne sürmekte, parlamentoların soykırım kararlarını gayrimeşru bularak reddetmekte, bunun yerine ortak Türk-Ermeni tarih komisyonları oluşturulmasını savunmaktadır, Bu yaklaşıma eş zamanlı olarak Macron yönetimindeki Fransanın, özellikle çağdaş çatışmalarda, bu çerçevenin temel yönleriyle giderek daha fazla uyum sağladığını söylemek mümkündür.

Fransız devlet mekanizmaları AVİM'in ilkelerini somut kurumsal eylemlerle giderek daha fazla yansıtmaktadır. Örneğin yargı, Gazze'ye yardımı engelleyen Fransız-İsrail vatandaşlarını içeren davalar gibi bireysel suç ortaklığı soruşturmalarını sürdürürken, devlet düzeyinde soykırım yargılamasından kasıtlı olarak kaçınmıştır ki bu AVİM'in uzun süredir siyasi güdümlü kararlar yerine yargı süreçlerini tercih etmesiyle uyumlu bir tutumdur. Benzer şekilde, Fransa Anayasa Konseyi'nin Cumhurbaşkanı Macron'un 2016 tarihli Ermeni soykırımını inkar yasasını iptal etmesi ve böylece AVİM'in sürekli olarak savunduğu bir görüş olan tarihi iddiaların tahkiminde yasama organlarının kurumsal sınırlarının altını çizmesi ile örneklenen yasama kısıtlamaları , AVİM'in parlamenter aşırılığa yönelik eleştirel görüşünü doğrulamıştır. Dahası, Fransa'nın diplomatik formalizmi, özellikle Soykırım Sözleşmesi yorumlarını Uluslararası Adalet Divanı'na (UAD) sunması, AVİM'in tartışmalı tarihsel anlatıları çözmek için savunduğu bilimsel-hukuki süreçleri etkin bir şekilde kurumsallaştıran metodolojisini yansıtmaktadır.

Fransa'nın "Ermeni soykırımı" konusundaki değişen tutumu AVİM'in yaklaşımı ile önemli metodolojik paralellikler ortaya koymaktadır. Macron'un Ermeni soykırımının inkârını suç sayma yönündeki başarısız girişimi, siyasallaştırılmış tanımanın kırılganlığını ve hukuki zafiyetini vurgulamakta, böylece AVİM'in tek taraflı yasama eylemi yerine kanıta dayalı tarih komisyonlarına yönelik uzun süredir devam eden çağrısını doğrulamaktadır. Buna ek olarak, Dışişleri Bakanlığı'nın son zamanlarda tarihi anlaşmazlıkları daha ölçülü ve yasal olarak kesin terimlerle çerçeveleme eğilimi, Macron'un daha önceki ahlaki kesinliği ile tezat oluşturmaktadır. Bu değişim, AVİM'in Birinci Dünya Savaşı dönemindeki Ermeni isyanları ve Müslüman nüfusun çektiği acılar gibi faktörleri de dikkate alarak bağlamsal ve incelikli analize verdiği önemi yansıtmakta ve tartışmalı tarihsel anlatılara Fransız ve Türk yaklaşımları arasındaki uçurumu daha da daraltmaktadır.

Soykırım Söyleminde Dönüşüm

Emmanuel Macron'un soykırım iddialarına yaklaşımı ile AVİM'in metodolojisinin karşılaştırmalı analizi, devletlerin ve kurumların tarihsel ve güncel mezalimleri ele alma biçimlerinde önemli bir değişim olduğunu ortaya koymaktadır. Macron'un taktiksel ikiliği - "Ermeni soykırımının" tek taraflı olarak tanınmasına karşılık Gazze ve Ukrayna konusunda akademik yaklaşıma saygı duyması- başlangıçta ahlaki sembolizm ile diplomatik pragmatizm arasındaki çatışmayı vurgulamıştır. Ancak, Fransa'nın AVİM'in hukuki-

akademik çerçevesine kademeli olarak uyum sağlaması daha geniş bir epistemolojik yeniden ayarlamaya işaret etmektedir. Bu yakınlaşma metodolojinin ötesine geçmekte; soykırım hakkındaki bilginin nasıl inşa edildiği, doğrulandığı ve uygulandığına dair gelişen bir anlayışı yansıtmaktadır.

Bu değişim aynı zamanda epistemolojik bir sinerjinin de altını çizmektedir. AVİM'in hukuki ampirizme dayanan yaklaşımı , "yok etme niyetinin" kanıtlanmasını ve bağlamsal analiz yapılmasını talep etmektedir (örneğin, Birinci Dünya Savaşı Ermeni isyanları, Müslüman kayıplar). Bu yaklaşım, Siyasallaştırılmış tarihi de redetmektedir. Macron'un Ermeni soykırımını inkâr yasasını iptal eden, parlamentonun yetkilerini aşmasını kısıtlayan ve Gazze konusunda mahkemelere başvuran Fransa'nın yeni yörüngesi, AVİM'in soykırımı ahlaki bir gösteriş olarak değil, bilimsel-hukuki bir hakemlik kategorisi olarak ele alan epistemik titizliğini zımnen onaylamaktadır. Bununla birlikte, Fransa'nın Ermeni soykırımı iddialarını sembolik olarak tanımaya devam ederken AVİM'in mevcut çatışmalar için biçimselliğini benimsemesi nedeniyle bu yakınlaşma eksik kalmaktadır.

Bu tür eksikliklere rağmen, Fransa'nın bu yeni yörüngesi şu kritik ilerlemeye işaret etmektedir: devletler ve düşünce kuruluşları soykırımı giderek daha fazla hukuki-epistemolojik bir sorun olarak ele almakta ve doğrulanabilir kanıtları sembolik siyasetin çıkarlarına tercih etmektedir. Bu tutum değişikliği, AVİM'in tarihsel uzlaşmaya giden yolun fermanlardan değil, kanıtların titizlikle incelenmesinden geçtiği yönündeki uzun süredir devam eden görüşüyle uyumludur.

*Resim: *https://today.lorientlejour.com/article/1460081/its-not-a-presidents-place-to-say-this-is-a-genocide-macrons-remarks-on-gaza-spark-controversy.html*

[1] Emmanuel Macron, "France's Macron Vows to Fight for International Recognition of 1915 Events as Genocide," Daily Sabah, 24 Nisan 2017, https://www.dailysabah.com/europe/2017/04/24/frances-macron-vows-to-fight-for-international-recognition-of-1915-events-as-genocide ; "France's Doublespeak on the Term 'Genocide'," TRT World, erişim tarihi 29 Haziran 2025, https://www.trtworld.com/opinion/france-s-doublespeak-on-the-term-genocide-56637 .

[2] Emmanuel Macron (@EmmanuelMacron), X'teki gönderi, 1 Mart 2024, https://english.almayadeen.net/news/politics/macron-strongly-condemns-flour-massacre-in-gaza ; Emmanuel Macron, "Les défis de la France: Interview du président Emmanuel Macron sur TF1," TF1 tarafından yapılan röportaj, 13 Mayıs 2025, Élysée Sarayı, https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2025/05/13/les-defis-de-la-france-interview-du-president-emmanuel-macron-sur-tf

[3] Kemal Bolge, "France's doublespeak on the term 'genocide'," TRT World, erişim tarihi

29 Haziran 2025, https://www.trtworld.com/opinion/france-s-doublespeak-on-the-term-genocide-56637 ; "Macron Criticizes Israel's Gaza Tactics, Calls for Resumption of Political Process," Israel National News, 8 Mayıs 2025, https://www.israelnationalnews.com/news/408015 ; "France and Palestinian Territories," Fransa Avrupa ve Dışişleri Bakanlığı, 18 Mayıs 2021, https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/israel-palestinian-territories/france-and-palestinian-territories/ ;

[4] Daily Sabah, "France's Macron vows to fight for international recognition of 1915 events as 'genocide'," Daily Sabah, 24 Nisan 2017, erişim tarihi 29 Haziran 2025, https://www.dailysabah.com/europe/2017/04/24/frances-macron-vows-to-fight-for-international-recognition-of-1915-events-as-genocide

[5] Stéphane Séjourné, aktaran "France Rejects Genocide Accusations Against Israel," Le Monde, 15 Mayıs 2025, https://www.lemonde.fr/en/politics/article/2025/05/15/france-rejects-genocide-accusations-against-israel_6741301_5.html ; "France to Submit Genocide Convention Interpretation to ICJ," France 24, 3 Haziran 2025, https://www.france24.com/en/france/20250603-france-to-submit-genocide-convention-interpretation-to-icj .

[6] Fransa Avrupa ve Dışişleri Bakanlığı, "Position on Gaza," 18 Mayıs 2025, https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/israel-palestinian-territories/france-and-palestinian-territories/ ; "France Grants Netanyahu ICC Immunity," Reuters, 22 Mayıs 2025, https://www.reuters.com/world/france-grants-netanyahu-icc-immunity-2025-05-22/

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "SEMBOLİZMDEN ARAŞTIRICI YENİ BİR BAKIŞA: FRANSA'NIN SOYKIRIM İDDİALARININ DÖNÜŞÜMÜ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2025 / 30. Temmuz 18. Erişim Ekim 30, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/SEMBOLIZMDEN-ARASTIRICI-YENI-BIR-BAKISA-FRANSA-NIN-SOYKIRIM-IDDIALARININ-DONUSUMU

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır